

УДК 398.91:82-84]:159.923

DOI <https://doi.org/10.15407/mue2021.20.015>

ЮДКІН-РІПУН ІГОР

доктор мистецтвознавства, член-кореспондент Національної академії мистецтв України, провідний науковий співробітник відділу екранно-сценічних мистецтв і культурології Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України (Київ, Україна). ORCID ID: 0000-0002-4616-302X

YUDKIN-RIPUN IHOR

a Doctor of Art Studies, Corresponding Member of the National Academy of Arts of Ukraine, a chief research fellow of the Screen, Stage Arts and Culturology Department of M. Rylskyi Institute of Art Studies, Folkloristics and Ethnology of the National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine). ORCID ID: 0000-0002-4616-302X

Бібліографічний опис:

Юдкін-Ріпун, І. (2021) Прислів'я чи приказка: терміни пареміології у висвітленні мереології. *Матеріали до української етнології*, 20 (23), 15–21.

Yudkin-Ripun, I. (2021) Proverb or Adage: the Terms of Paremiology in the Coverage of Mereology. *Materials to Ukrainian Ethnology*, 20 (23), 15–21.

ПРИСЛІВ'Я ЧИ ПРИКАЗКА: ТЕРМІНИ ПАРЕМІОЛОГІЇ У ВИСВІТЛЕННІ МЕРЕОЛОГІЇ

Анотація / Abstract

Ідіоматика прислів'їв спирається на частковості, позначені меронімами, що піддаються множинним семантичним переходам, які позначаються поняттям металепис. Концепція металепису істотно допомагає з'ясуванню відмінностей прислів'їв від приказок, що належать до універсальних категорій пареміології. На противагу метафорі як стислому порівнянню з узагальнюючими імплікаціями риторична фігура металепису не тягне за собою таких імплікацій, а відтак залишається на рівні абстракції ізоляції без генералізації. Саме комбінації синекдох і метонімії забезпечують множинні семантичні переходи, а отже, переосмислення відособлених значущих часткових деталей, позначених меронімами. Під цим оглядом приказки можуть розглядатися як такі, що вказують на вирішальні частковості, тоді як прислів'я розвивають семантичні переходи, які звідси виводяться. Мереологія пов'язує ці характеристичні деталі із суб'єктно-об'єктним відношенням, де деталі переосмислюються як приналежні до цілого як активного суб'єкта за способом синекдохи.

Своєю чергою взаємні відсилання деталей одна до одної роблять метонімію базою, що служить множинним семантичним переходам у об'єктному полі ситуативних обставин вислову. Це уможлиблює розширення інтерпретаційного поля прислів'їв, виправдовуючи відтак їхнє давнє розуміння як алегорій. Відповідно, прислів'я можуть конвертуватися в загадки, прибираючи проблемний модус вислову, натомість приказки залишаються констатуючими твердженнями. Мінімальний обсяг семантичних трансформацій у рамках приказок уможлиблює переосмислення меронімів як позначень частковостей з урахуванням їхньої функціональної залежності від цілої текстової ситуації. Відкриваються можливості виявлення перетворень меронімів на ситуативні антоніми через протиставлення частковостей у мовній картині світу.

Ключові слова: ідіома, діатеза, металепис, меронім, антонім, синекдоха.

The proverbial idioms are based upon the particulars designated with meronyms that are transformed with complex semantic transitions defined with the term metalepsis. The concept of metalepsis contributes essentially to elucidating the differences between adages and proverbs that belongs to the universal categories of paremiology. In opposite to metaphor as a concise comparison with the generalizing implications, the rhetoric figure of metalepsis doesn't entail such implications and

remains within the level of the abstraction of isolation void of generalization. Just the combinations of synecdoches and metonymies procuring multiple semantic transitions and thus reconsidering the meaningful separated partial details designated with meronyms. In this respect adages can be regarded as those pointing out the decisive partialities while proverbs develop the ensuing semantic transitions. Mereology connects these characteristic details with the subject – object relation where details are reconceived as those belonging to the active subject of entirety in the manner of synecdoche.

In its turn the mutual references of details make metonymy serve as the basis for multiplying semantic transitions within the field of objects of situational circumstances of the utterance. It enables the widening of the interpretative field of the proverbs justifying thus their ancient definition as a kind of allegory. Respectively proverbs can be converted into riddles acquiring thus the problematic mode of utterance whereas adages remain assertive statements. The minimal scope of semantic transformations within the framework of an adage enables reconsidering meronyms as the designations of partialities with regard to their functional dependence upon the entire textual situation. Thus the opportunities are disclosed as to the transformation of meronyms into situational antonyms through the detection of the contrapositions of those particulars within the verbal world's map.

Keywords: idiom, diathesis, metalepsis, meronym, antonym, synecdoche.

Протиставлення прислів'я та приказки як пареміологічних одиниць належить до універсальї фольклористики, засвідчених різномовною термінологією (лат. *proverbium* – *adagium* з відповідними французькими рефлексами, нім. *Sprichwort* – *Redensart*, англ. *proverb* – *saying*). В основі такого протиставлення, як уперше показала Л. Г. Скрипник, лежить спосіб абстрагування та узагальнення: «Приказка узагальнює остільки, оскільки вона прикладається до багатьох однорідних випадків; приказка є засобом узагальнення за функцією, а не за змістом. <...> Прислів'я висловлюється про предмет взагалі, про предмет як логічний план, а приказка <...> висловлюється про окремий предмет, і тому звичайно в формі одиничного судження, <...> в приказці підмет означає конкретний предмет..., в прислів'ї підмет означає цілий клас предметів» [7, с. 30–31]. Тут упізнається протиставлення двох типів абстрагування – індивідуації (абстракції ізоляції, відособлення предмета) у приказках та генералізації (узагальнення ознак, властивостей предмета) в розгорнутих прислів'ях. Відтак приказки утворюють вихідне ідіоматичне ядро паремійних текстів, що виникають з його подальшого нарощування, розгортання так само, як індоєвропейський словотвір здійснюється на основі кореневої морфеми та її розширення. «За двома зайцями» – приказка (що стала назвою відомої комедії М. Старицького), а з неї розвивається низка варіантів прислів'їв: «За двома зайцями поженешся – жодного не піймаєш», «Хто два зайці гонить, жодного не здогонить».

Подібним чином приказка «Про вовка помовка» (відповідник лат. *lupus in fabula*) має цілу низку наслідків – «а він тут / а вовк іде / а вовк до хати». Ідіома «собака гавка» породжує варіантні паремії, від «собака гавка, а мажі йдуть» до розгорнутої мізансцени «пес бреше, дощ чеше, а вітер далі несе». Продуктивність таких кореневих ідіом (приміром, «пустити цапа в город», «з'їсти облизня») для розгортання паремійних текстів, а на їх основі дальшої оповіді, очевидна.

Можна сказати, приказка стосовно прислів'я прибирає значення маркованого члена бінарної опозиції – носія семантичного потенціалу, що реалізується в ширших паремійних одиницях. Визначальним стає утворення ідіоматичних циклів – парних словосполучень, що стають ембріонами зростання ширших текстів. Своєю чергою (невдовзі після наведених тез Л. Г. Скрипник) естонський дослідник А. Крікманн привернув увагу до множинності інтерпретацій паремійних одиниць, зокрема до різних способів визначення актуального предиката, реми різними інтерпретаціями прислів'я, що створює поле невизначеності [1; 10]. Приміром, сенс прислів'я «тиха вода греблю рве» зміниться залежно від того, чи стане ремою (та, відповідно, одержить емфатичний наголос) перший компонент («сама тиха») чи останній («навіть греблю»). У першому випадку йтиметься про властивість суб'єкта дії (води), а прислів'я має на меті рекомендацію привернути увагу до цих властивостей, у другому ж випадку сенс вислову спрямовано на предмет та ефективність дії цього суб'єкта. Прислів'я «не все другу знати,

що в себе на серці мати» прибирає різні значення залежно від того, коли ремою стає *друг* (необхідність берегти таємниці) чи *все*, увесь обсяг знати (необхідність обмеження контактів інформацією, а не інших стосунків). У першому разі саме *друг* стає об'єктом обмежувальних рекомендацій, у другому ці рекомендації спрямовуються на власне знання.

Отже, інтерпретаційний потенціал паремійних одиниць виявляється вже в закладеній в них невизначеності актуального предиката – реми. Така значеннева відкритість паремійних одиниць спирається на те, що їхній сенс визначається багаторазовими семантичними переходами – мультиплікацією тропу тобто так званою фігурою металепис, за класичною риторикою [11, р. 80]. Зрозуміло, що *вода*, *друг*, *вовк*, *собака*, *зайці* та інші суб'єкти дії (актанти) в наведених прикладах позначають ті істоти, про яких не можна судити лише як про метафоричні образи. Вихідний момент розгортання такого ланцюжка семантичних переходів становить той факт, що «класично правильна приказка передає тільки прямий смисл змісту висловлення» [7, с. 34]. Ясна річ, коли в приказках стверджується, що «залоскотало коло серця» або «серце здригнулося», то у вихідному сенсі позначається безпосередньо спостережений факт, але констатацією такого факту сенс не обмежується. Звідси випливає, що формування ідіоматичних парних словосполучень як вихідного матеріалу для розвитку паремійних текстів визначається насамперед обранням характерних частковостей, але вони стають вихідною точкою для цілого ланцюжка значенневих метаморфоз.

Такий вихідний момент у розгортанні металепис паремійних одиниць становить позначення характерної деталі, частковості, а тому початковим тропом у семантичних переходах стає синекдоха – частина замість цілого (*pars pro toto*). Типовий вихідний момент тут – позначення частин тіла, наприклад, у приказці «класти зуби на полицю (клинок)» [5, с. 249] у сенсі голодувати, бідувати, переживати лихоліття. Лишаючи осторонь численні ритуалістичні імплікації такої жестової ідіоми, варто вказати на переосмислення зуба як знаряддя вигризання, а відтак активного впливу на предмет дії, що виявляється в низці метонімічних замінів. Так само ідіо-

ма *махнути рукою* на щось (відмовитися) має вихідним моментом позначення жесту, але сенс утворюється низкою метонімії, починаючи від вказівного значення жесту. Інший приклад – прислів'я для позначення небуття, ніщо використовує саме частковості дії: «Плюснуло, луснуло – та й нема» [6, с. 99]. Звукові подробиці появи марення, невідомого предмета становлять лише сліди, з яких виводиться образ того, що неосяжне, що позбавлене існування. Такий підхід до аналізу позначення частковостей відкриває перспективи реконструкції можливих контекстів прислів'я, а відтак застосування основних понять дискурс-аналізу: пресупозиції, імплікації та інференції. Так, «писане сокирою не вирубати» передбачає писемну діяльність як увічнення (пресупозиція), непоправність, невідворотність чину в минулому (імплікація), наслідки такого чину, актуальні для поточного часу (інференція).

Окреслені властивості паремійних висловів як риторичного засобу металепис виявляється особливо наочно в збігові прислів'їв та загадок. Приміром, загадка «прийде до стайні без шкіри, а вертає зі шкірою» (відгадка – хліб до пекарні) перетинається за змістом з прислів'ям «кому на відбутток, а мені на прибутток». Загадка «всі йдуть з колами до однієї ями» (відгадка – виделки та тарілка) перетинається з пареміями про смертність сушого. Загадка «через межу брат брата не бачить» (відгадка – очі та ніс) суголосна приказці «під носом не бачити» або прислів'ю про відчуження «доки був багатий, мав брата». Підсумовуючи, можемо констатувати, що з логічного погляду паремійні одиниці постають насамперед як вислови проблематичні, як питання, що потребують тлумачення і відповіді, а не лише як асерторичні висловлювання, тобто твердження про події.

Загальні властивості паремійних одиниць, які забезпечують таку проблемність змісту і ще не привертала уваги – це позначення частковостей, частин цілої картини світу. Первинне значення цих одиниць, з огляду на вищезазначене про актуальну предикацію, прибирає суб'єктний, субстантивний компонент. Такі компоненти є меронімами – позначенням частин, на противагу голонімам – позначенням цілого. Такою частковістю власне і є позна-

чення речей або свійських тварин. «*Бите начиння два віки живе*» відсилає саме до частковостей, які через метонімічну заміну виводять до узагальнення (*abstractum pro concreto*). «*Борода росла, а розуму не принесла*» відсилає до типового мероніма – позначення частини тіла (*membrum corporis*).

Назагал відношення «частина – ціле» становить традиційний предмет герменевтики. Зокрема, за так званим принципом герменевтичного кола сенс частковостей тексту визначається уявленнями про ціле, натомість ці уявлення своєю чергою корегуються частковостями. Нові перспективи в дослідженні цього відношення відкриває такий розділ сучасної логіки, як мереологія, де частина і ціле співвідносяться з суб'єктом та об'єктом [9]. Тут частина та ціле не лише постають як альтернатива до виду та роду формальної логіки, але й витлумачуються як рівнобіжні до суб'єкта, що завжди відповідає цілісності та об'єкту як часткової, окремої мети. Саме мереологія дала обґрунтування для впровадження до лексикології понять меронімів (імен частин) та голонімів (імен цілого) поряд з наявними раніше поняттями гіпонімів (позначення видів) та гіпернімів (позначення роду).

З того, що в мереології суб'єктно-об'єктні відношення пов'язуються з відношеннями між частинами та цілим впливає принципово важливий висновок щодо залежності між суб'єктом дії паремійних текстів та його меронімічними, детальними характеристиками. Зокрема, прибирає особливого значення феномен діатези – заміни способу дії, а відповідно й суб'єкта з активного на пасивний та навпаки (приміром, *Шлях лежить від Києва до Броварів – Шлях було прокладено...*). Заміна активного суб'єкта пасивним, перетворення його на об'єкт дії обмежує його можливості, робить його частковим (у феноменології така процедура йменується конституюванням об'єкта). На противагу чинному суб'єкту, що прямує до цілого, тут відособлюються частковості як предмети окремої мети, інтенцій суб'єкта. Присутність чинника діатези в паремійних текстах веде до того, що суб'єкт несе ознаки реліктів ергативного строю мови та відповідного мислення. Хрестоматійним прикладом звичайно править прислів'я «*за моє жито мене ж і бито*» (якби йшлося про пасивного суб'єкта, то повинно було б

стояти *я був битий*, а не знахідний відмінок). А. Ф. Лосєв, який узагальнив у понятті ергативного мислення уявлення про відповідний мовний устрій, відзначав відмінність відповідного суб'єкта від пасивного способу дії в сучасних мовах: «Те, що робить тут дію пасивною, є не інша така ж причина, але – демон. Цим демонізмом ергативний умовивід виразно протиставляється науковому уявленню про те, що немає дії без причини» [2, с. 314]. Відтак у прислів'ях збережено реліктові уявлення про суб'єкт як частину цілого, а не самостійного актанта, про узалежнення його чину обставинами того цілого, до якого він як частина належить, тобто про ергативного суб'єкта, де каузальне визначення дій заміщено мотивацією часткових деталей. Такий суб'єкт має властивості театральної маски, ампула з постійним призначенням наперед визначеної ролі, а не носія самостійної волі.

Характеристику паремійного суб'єкта дії через частковості демонструє прислів'я, що розвиває мотив «золотої середини» (лат. *aurum in medio*), не названий явно, але прихований у тексті: «*Не будь солодким, бо розлижуть; не будь гірким, бо розклюють*» (варіанти – *проглинуть, проклюють*). Тут портрети театрального ампула подаються через деталі смакових характеристик з відповідними частковими діями, тобто ситуаціями, асоційованими з даними словесними масками.

Ще один приклад характеристики паремійного суб'єкта через деталі подає прислів'я «*холодно, вдягнувшись в одне, як удвоє, та обидва худеє, то все одне*» [4, с. 69]. Тут характеристична деталь – одне вбрання, один одяг, що подається як худий одяг. Крім того, одне омонімічно переосмислюється як однаково. Тут однострій, один одяг осмислюється як відсилення до злиденності, до якої належить суб'єкт, і переосмислення однаковості вже виглядає фаталістично як вирок долі. Суб'єкт дії визначається обставинами свого перебування, тобто постає як носій незмінної маски.

Типові приклади характеристики суб'єкта через деталі дають мероніми як позначення частин тіла. Приміром, одним із таких продуктивних меронімів є ідіома «*дерти носа*» в прислів'ї: «*задер носа – і коцергою / коцюбою не дістанеш*» [4, с. 235]. У цьому разі деталь постає як

емблема театральної маски, що портретує суб'єкта через шаржований жест (не кажучи вже про міфологічне осмислення частин тіла). Подібне бачимо в прислів'ї «буряк – не дурак, на дорозі не росте, а все на городі», де ефект внутрішньої рими (*город – дорога*) посилює сенс протиставлення культивованої рослини (назва виводиться з візантійського *burrago*) дикому світу.

Наведемо прислів'я, засвідчене Номисом [3, № 9165] й відтворене у словнику Б. Грінченка, яке являє собою опис цілої алегоричної драми: «Послала жінка чоловіка каглу затикати, та й каглянка вбила». Тут виділено деталь пічки (*кагла*), яка стає чинним суб'єктом, актантом поданих в описі подій. Певну сюжетну схожість до цього має прислів'я «*піншов глечик за водою та й накинув головою*», де персоніфікований предмет начиння поділяє долю чоловіка. В обох випадках маємо справу з ергативним суб'єктом, що виконує вирок долі. Зі свого боку, для того, щоб обмежити його суверенність, він повинен окреслюватися саме як частковість, за допомогою меронімів, зокрема позначеннями характеристичних предметів. Суб'єкт тут – ходяча синекдоха, деталь як представник неназваного цілого.

Відтак з погляду мереології пов'язуються дві проблеми: з одного боку, позначення характеристичних частковостей, деталей за допомогою меронімів, а з іншого – визначення суб'єкта дії паремійних текстів, актанта описуваних подій. Інакше кажучи, виявляються взаємопов'язаними питання про те, як обирається меронім для позначення кореневої ідіоматичної деталі, та яку суб'єктну основу має цей вибір. Коли питання предикації в паремійних текстах порівняно досліджені завдяки розробкам їх інтерпретації й визначення актуальних предикатів (рем), то характеристика суб'єктів (тем) у пареміях залишається ще не з'ясованою, і саме від мереології тут можна чекати певних результатів. Зрозуміло, що в приказках «*з днини на днину*», «*аби день до вечора (переднювати)*» суб'єкт дії, що «*днює*», перебуває в обставинах днини – це суб'єкт залежний, ергативний. Такі суб'єкти мають покликання, визначене зовнішніми обставинами, вони подаються як пасивні об'єкти, результати перетворення діатезою з активного суб'єкта на пасивного.

Відповідно паремійний суб'єкт стає носієм інтенціонального призначення, покликання, визначеного не його внутрішнім змістом, а тим цілим, до якого він належить. Суб'єкт постає як своєрідна синекдоха, що відсилає своєю частковістю до цілого, до якого він належить.

Із зазначеного взаємозв'язку меронімії та характеру паремійних суб'єктів випливає ще один висновок щодо такої властивості паремійних текстів, як антитетичність. «*Гора з горою не зійдеться, а чоловік з чоловіком – завжди*» [5, с. 204] – це прислів'я протиставляє два суб'єкти – синекдохи, гору та людину як представників двох цілісностей, природи та суспільства відповідно. У прислів'ї «*не pomoже гризота, лиш pomoже робота*» [6, с. 191] протиставлено два стани людського життя – безпорадний та продуктивний. Подібні протиставлення цікаві тим, що дозволяють простежити, як відбувається поляризація частин цілого, тобто як мероніми перетворюються на антоніми. Прислів'я «*любиш мене вбрану, люби, коли і з кагли вилізу*» (варіант – «*любиш губи солодкі, люби і гіркі*») [5, с. 56] демонструє поляризацію деталей інтер'єру – одягу та опалення, а також, у варіанті – смакових подробиць. Існують цикли прислів'їв, де протиставлено веселість та смуток [6, с. 190], так що відмінні психічні стани осмислено не лише різноманітні, але і як протилежні. Мероніми стають антонімами.

Нарешті, мереологічний підхід уможливує ще один напрям дослідження паремій, а саме – виявлення за ними згорнутих оповідних мотивів. Паремійні одиниці постають як компоненти зв'язного тексту, як своєрідні аналоги рефренів та анафор – так звані епіфоніми, тобто узагальнені висновки з текстового змісту (за швейцарським медієвістом П. Цумтор (або Зюмтор в іншій транслітерації) [12]. Відтак вони постають також як потенційні репліки в діалозі, зокрема, у катехізисі як обміну питаннями та відповідями. Відповідно проблемність змісту прислів'їв виявляється в можливостях їх ототожнення та тлумачення як загадок, запитань. Це все реалізується, зокрема, у жанрі так званих сценічних прислів'їв, де текст прислів'я постає як згорнутий сценарій. Взірці такого жанру можна знайти в одноактівках М. Кропивницького («За си-

ротою і Бог з калитою, або ж Несподіване сватання», «Лихо не кожному лихо, іншому й талан»), Л. Яновської («З великої хмари малий дощ», «Серденьку золотому від серденька щирого»). Такі мініатюри з погляду ідіоматики ще не були предметом спеціального дослідження.

Отже, зв'язок меронімів (зокрема, позначень характеристичних деталей) із суб'єктно-об'єктними відношеннями, від-

критий мерологією, второвує шлях до нових можливостей у дослідженні паремійної ідіоматики. Осмислення деталей як показчиків суб'єкта паремійного тексту уможлиблює виявлення особливостей мовної картини світу, засвідчених ідіоматикою. Скажімо, у прислів'ях виявляється протиставлення частин цієї картини, їхня поляризація, виявлена через ситуативні антоніми.

Джерела та література

1. Крикманн, А. 1001 вопрос по поводу логической структуры пословиц. *Kodikas – Code – Ars semiotica. An International Journal of Semiotics*. 1984. V. 7. N 3–4. P. 387–408.
2. Лосев А. Ф. Знак. Символ. Миф. Труды по языкознанию. Москва : Изд. Московского университета, 1982. 482 с.
3. Номис М. Українські приказки, прислів'я і таке інше. Київ : Либідь, 1993. 768 с.
4. Прислів'я та приказки. Природа. Господарська діяльність людини / упоряд. М. М. Пазяк. Київ : Наукова думка, 1989. 480 с. (Українська народна творчість).
5. Прислів'я та приказки. Людина. Родинне життя. Риси характеру / упоряд. М. М. Пазяк. Київ : Наукова думка, 1990. 528 с. (Українська народна творчість).
6. Прислів'я та приказки. Взаємини між людьми / упоряд. М. М. Пазяк. Київ : Наукова думка, 1991. 440 с. (Українська народна творчість).
7. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. Київ : Наукова думка, 1973. 280 с.
8. Юдкін-Ріпун І. Феноменологія культури як методологія інтерпретації. Київ : Інститут культурології НАМ України, 2020. 352 с.
9. Юдкін-Ріпун І. Предметний зміст художнього тексту: від феноменології до мереології. *Культурологічна думка*. 2021. № 20. С. 22–34.
10. Krikmann A. Some Difficulties Arising at Semantic Classifying of Proverbs. *Proverbium: Bulletin d'Information sur les Recherches Parémiologiques*. 1974. № 23. P. 865–879.
11. Yudkin-Ripun I. Aphoristic Foundations of Dramatic and Lyrical Poetry. Kyiv : Osvita Ukrainy, 2013. 444 p. (National Academy of Arts of Ukraine. Institute of Culturology).
12. Zumthor P. Przysłowie jako epiphonem. *Pamiętnik literacki*. 1978. N 4. S. 315–331.

References

1. KRIKMANN, Arvo. 1001 Questions Apropos of the Logical Structure of Proverbs. In: Achim ESCHBACH, Ernest Hess-LÜTTICH and Jürgen TRABANT, eds.-in-chief, *Kodikas – Code – Ars Semeiotica. An International Journal of Semiotics*. Tübingen: Gunter Narr Publishing House, 1984, vol. 7, no. 3–4, pp. 387–408 [in Russian].
2. LOSEV, Aleksei. *Sign, Symbol, Myth: Studies on Linguistics*. Moscow: Moscow State University Publishers, 1982, 482 pp. [in Russian].
3. NOMYS, Matvii (collector). *Ukrainian Proverbs, Adages and so on. Collections of Opanas Markovych and Others*. Compiled, annotated and prefaced by Mykhaylo PAZIAK. Kyiv: Lybid, 1993, 768 pp. (Literary Monuments of Ukraine) [in Ukrainian].
4. PAZIAK, Mykhailo, compiler. *Proverbs and Adages. Nature. Human Economic Activities*. Kyiv: Scientific Thought, 1989, 480 pp. (Ukrainian Folk Art) [in Ukrainian].
5. PAZIAK, Mykhailo, compiler. *Proverbs and Adages. Person. Family Life. Traits of Character*. Kyiv: Scientific Thought, 1990, 528 pp. (Ukrainian Folk Art) [in Ukrainian].
6. PAZIAK, Mykhailo, compiler. *Proverbs and Adages. Human Mutual Relations*. Kyiv: Scientific Thought, 1991, 440 pp. (Ukrainian Folk Art) [in Ukrainian].
7. SKRYPNYK, Larysa. *Phraseology of the Ukrainian Language*. Kyiv: Scientific Thought, 1973, 280 pp. [in Ukrainian].

8. YUDKIN-RIPUN, Ihor. *Phenomenology of Culture as a Methodology of Interpretation*. Kyiv: NAA of Ukraine's Institute of Culturology, 2020, 352 pp. [in Ukrainian].
9. YUDKIN-RIPUN, Ihor. Subject Matter of an Artistic Text: From Phenomenology towards Mereology. In: Helmut Ludwig LOOS, ed.-in-chief, *The Culturology Ideas: Research Works' Collection*, 2021, no. 20, pp. 22–34 [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-20-2021-2.22-34>.
10. KRIKMANN, Arvo. Some Difficulties Arising at Semantic Classifying of Proverbs. In: Matti Akseli KUUSI, ed.-in-chief, *Proverbium: Bulletin d'Information sur les Recherches Parémiologiques [Proverbium: A Newsletter on Paroemiological Research]* (Society for Finnish Literature). Helsinki, 1974, no. 23, pp. 865–879 [in English].
11. YUDKIN-RIPUN, Ihor. *Aphoristic Foundations of Dramatic and Lyrical Poetry*. Kyiv: Education of Ukraine, 2013, 444 pp. (National Academy of Arts of Ukraine. Institute of Culturology) [in English].
12. ZUMTHOR, Paul. Przysłowie jako epifonem [Proverb as an Epiphonema]. In: Bogdan ZAKRZEWSKI, ed.-in-chief, *Pamiętnik literacki: czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej [The Literary Diary: A Quarterly Journal Devoted to the History and Criticism of Polish Literature]*. Wrocław: PAS Institute of Literary Research's Publishing House, 1978, vol. LXIX, no. 4, pp. 315–331 [in Polish].

Надійшла / Received 04.10.2021

Рекомендована до друку / Recommended for publishing 03.11.2021